

תגובה

יורשה לי להעיר שתי הערות קצרות לדבריו של י' ברנדס:

א

"בדקתי היטב ולא מצאתי בדברי הרב וולפיש אף לא פעם אחת את המושג "תורה שבעל פה", ולא בכדי... " (י' ברנדס, לעיל עמ' 114).

ולא דק היטב: לא בכדי הוזכרה במאמרי "הזדקקות למדרשי חז"ל על מנת לסייע בחיפוש אחר 'עומק פשוטו של מקרא". מדרשי חז"ל דווקא - ולא מדרשי ספר היובלים או מדרשי אוריגינס אב הכנסייה. אף ניתוח גישתו של הרמב"ן למושגים "משמעות וכוונת התורה" וזיקתם למדרשי חז"ל (עמ' 91 לעיל) לא הופיע במאמרי בכדי. מובאות אלה ודומיהם נועדו לסמן לקורא המדייק כי ביהודי מושרש במסורת חז"ל ובפרשנות הקלאסית עסקינן. כוונתי במאמר להדגיש כי יהודי ירא שמים, הלומד תורה מתוך המסורת ועל-פיה, חייב ומסוגל לשמוע מבעד לקולות המסורת את קול המקרא עצמו, דברי אלוהים חיים, ולראות בקול זה פינה ויסוד לקולות המסורת העולים ממנו והמושתתים עליו. אוצר המילים שבמאמרי משקף מגמה זו, ואין ליחס לו כוונות זרות.

ב

"אלו ואלו דברי אלהים חיים... מעלה את המחלוקת לגובהי מרומים... ועושה את הדעות לשני ניגודים מהותיים שאין ביניהם הכרעת אמת, אלא רק פסק הלכה" (י' ברנדס, לעיל עמ' 120).

אף העלאת המחלוקת לגובהי מרומים, בדומה לגימוד המחלוקת, יש בה סכנה. הלומד שוכן בתי עפר עלול לחוש את עצמו קטן מלהכריע בשאלות מהותיות, אשר ממילא "אין ביניהם הכרעת אמת". במיוחד גוברת סכנה זו בעידן שבו בתרבות הכללית מולך בכיפה הפלורליזם הרעיוני, ועל כן תביעתי מהקורא-הלומד שלא יעמיד את עצמו כצופה מן הצד במאבק האיתנים, אלא יבחר. לא בחירה של החלטה שרירותית או תועלתית, אלא בחירה במובן העמוק של המילה ("בחירה ב...") ולא "בחירה

של...", בבחינת "אשר בחר בנו מכל העמים": בחירה גורלית ושורשית, הצומחת משורש נשמתו ומיסודות אמונתו של האדם, המשקפת את חתירתו של האדם לאמת ואת תפיסותיו הערכיות. "פסק הלכה" כגון דא הוא בחזקת "הכרעת אמת".